

Soukromá základní škola ERIZA, s.r.o., se sídlem U Cihelny 505/7, 276 01 Mělník, IČ: 06228640, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, v oddílu C vložce 278471

Program proti šikanování

1. Úvod

Tento program vychází z metodického pokynu č. j. 24 246/2008-6 a metodického doporučení k primární prevenci č. j. 21291/2010-28. Škola jej zpracovává jako nedílnou součást preventivního programu.

Charakteristika šikany

Šikana je opakované týrání, zotročování, ponižování nebo omezování jedince nebo skupiny jiným jedincem nebo skupinou prostřednictvím agrese či manipulace. Šikanu vymezují tyto rysy:

- a) záměrnost jednání
- b) nepoměr sil mezi agresorem a obětí (fyzická síla, početní převaha agresorů, psychická převaha nad méně odolným jedincem)
- c) samoučelnost agrese (šikanujícímu nejde primárně o dosažení konkrétního cíle, sama agrese je původním a hlavním cílem šikany, protože je nejmarkantnějším stvrzením převahy útočníka, proto mu poskytuje nezastupitelné uspokojení)
- d) její opakování

Přímé a nepřímé projevy šikany

a) Nepřímé (varovné) znaky šikany:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

b) Přímé znaky šikanování:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Důležité znaky šikanování:

- Ø **záměrnost**
- Ø **cílenost**
- Ø **opakování (není podmínkou)**
- Ø **nepoměr sil**
- Ø **bezmocnost oběti**
- Ø **nepříjemnost útoku**
- Ø **samoúčelnost agrese.**

Rodiče by si měli všimnout těchto příznaků šikanování

Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.

Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.

Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.

Nechť jít ráno do školy (zvlášť když dříve mělo školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno i pozorovat strach.

Ztráta chuti k jídlu.

Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé

cesty, prosí dovoz či odvoz autem.

Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).

Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“

Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.

Dítě doma bývá smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.

Zmínky o možné sebevraždě.

Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (např. opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.

Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.

Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.

Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.

Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).

Dítě se vyhýbá docházce do školy.

Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých p říčin nemůže bránit (p odobně viz metodické doporučení). **Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.** Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana **není zlobení a nerespektování** ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. **Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.**

Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.

Od kyberšikany je potřeba odlišovat příbuzné fenomény, které jsou častou kyberšikanou provázány nebo se s ní částečně překrývají, nicméně samy o sobě označují jiný typ násilného chování. Patří mezi ně například happy slapping, sexting, hoax, spam, cyberstalking, flaming, phishing.

Legislativní rámec

Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

K tomu, aby pachatel byl postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled.

2. Zmapování situace:

- škola je umístěna v 1. patře objektu v těsné blízkosti městského parku
- školní prostory jsou uzamykatelné, v průběhu výuky jsou stanoveny dozory, v odpoledních hodinách prostory využívá školní družina
- škola zpracovala smysluplný školní řád se začleněnými demokratickými principy chování
- třídy tvoří tzv. buňky o max. počtu 12 dětí a umožňují tak dostatek prostoru pro učitele k pozorování chování jednotlivých erizanů
- město Mělník patří podle indexu kriminality MVČR k méně ohroženým oblastem (nezaměstnanost, kriminalita)
- erizané žijí v dobrém a sociálně podnětném prostředí
- s rodiči má škola úzkou a pravidelnou spolupráci, denní kontakt, nabízí otevřené hodiny, zapojení do aktivit projektových střed, tripartitní setkání, společné akce – např. lyžařský zájezd
- škola zmapovala rizika chování během 1. pol. a přijala opatření k chování o přestávkách v tzv. „relaxech“ pro 2. st. – odhlasování pravidel chování a střídání aktivit (sportovní a relaxační)

3. Motivování pedagogů, supervize:

Preventivní strategie

Tutor se zajímá o žáka, podněcuje dialog, získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je tutor otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové podpoře žáka. Žáci během velké části vyučování s

spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách a napříč třídami. Tutoři věnují pozornost spolupráci ve skupinách, podporují zapojení všech

členů skupiny, reflektují s žáky skupinovou práci, a podporují tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu a kompetence sociální interakce. Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku.

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od tutora. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Jsou podporovány jeho silné stránky, talent a zájem.

Tutoři nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace a vyzývají rodiče, aby tuto možnost využívali. Rodiče mají možnost navštívit i výuku, často se zapojují do výuky (ve třídě, ve škole, při mimoškolních aktivitách) v rámci svých možností, poznávají tak prostředí školy a lépe tak chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodičům nabízíme pravidelná setkání (min. 2 x do roka) s třídními tutory a vedením školy. V případě potřeby se schůzky uskutečňují na základě individuálních žádostí okamžitě, tak často, jak je třeba.

Tutor věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a členy školního poradenského pracoviště, kteří se zapojí do diagnostického a poradenského procesu.

Třídní tutor je v kontaktu s rodiči žáků své buňky prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání, uzavřených facebookových skupin a dalších možností komunikace (e-mail, mobil).

Vedení školy sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů a problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.

Škola pro prevenci, poradenství a řešení krizových situací zřídila školní poradenské pracoviště, zahrnující služby speciálního pedagoga, metodika prevence, výchovného poradce a psychoterapeutku:

- 1) metodik prevence seznámí na počátku roku všechny pedagogické a nepedagogické pracovníky školy s tímto programem
- 2) pedagogičtí pracovníci seznámí s tímto programem žáky a jejich zákonné zástupce

- 3) pedagogičtí pracovníci se snaží navodit úzkou spolupráci s žáky i rodiči a jasně vymezit možnosti oznamovat i zárodky šikanování
- 4) všichni pracovníci školy budují pozitivní atmosféru ve škole - vzájemně se slušně zdravíme, umíme poprosit, poděkovat, nemluvíme, když mluví někdo jiný...
- 5) tvoříme spolupracující prostředí mezi pedagogy a žáky - budujeme respektující vztah, nasloucháme žákům, důvěřujeme jim, nezesměšňujeme je před třídou, oceňujeme jejich chování i výsledky práce
- 6) jednotný přístup všech pedagogů (nepomlouváme ve třídě svého kolegu, dodržujeme dohodnutá pravidla, nepřehlížíme, co nemá být přehlíženo)
- 7) při dozoru důsledně zaměřujeme svou pozornost na riziková místa ve škole (toalety, šatna, relax místnosti, schodiště...)
- 8) pedagogičtí pracovníci se více orientují na žáky slabé, handicapované se sociálními nevýhodami, osobními zvláštnostmi, outsidersy ve třídě s cílem zlepšit jejich pozici ve třídě
- 9) nabízíme možnosti mimoškolních aktivit a sportovních, uměleckých a vědeckých klubů
- 10) všechny ročníky absolvují na počátku roku harmonizační pobyty, při kterých využíváme spolupráce s externím školním psychologem
- 11) často zařazujeme do výuky metody práce podporující spolupráci mezi dětmi (skupinové práce), důraz na vrsevnickou spolupráci podporujeme v projektových středách
- 12) metodik prevence má kontakty na instituce, které se touto problematikou zabývají, na poradách seznamuje pedagogy s řešenými situacemi, možnými riziky
- 13) spolupracujeme s externím školním psychologem, PPP v Mělníku, Kladně a v Praze, Policií ČR a organizacemi, které působí v oblasti primární prevence
- 14) pedagogičtí pracovníci využívají možnost půjčit si od metodika prevence odbornou literaturu a jiné pomůcky vhodné pro prevenci šikany
- 15) hodnocení preventivní strategie bude dvakrát ročně hodnoceno na provozních poradách.

4. Primární prevence ve výuce a ve školních a mimoškolních programech:

Témata a učivo primární prevence se prolínají mnoha předměty, na 1. st. zejména Projekt a na 2. st. Věda a Projekt. Klíčové kompetence jsou cíleně posilovány ve skupinové a kooperativní výuce v předmětu Projekt. Školní vzdělávací program družiny je vypracován ve spolupráci se školním programem a aktivity navazují na požadované výstupy v programu školy.

Pro porušování třídních nebo školních pravidel může jako důsledek

pedagogický pracovník školy vystavit tzv. "STOP KARTU" - na konkrétní činnost konkrétního dne(dnů) - např. uschovat mobilní telefon.

Krizový plán řešení šikany (školní rok 2019/2020)

Krizový plán - postup školy při zjištění šikany na škole

1) Situace, které škola zvládne řešit sama

- 1) Pokud mají pracovníci školy, rodiče či žáci podezření na šikanu neprodleně toto své podezření sdělí metodikovi prevence, třídnímu tutorovi nebo vedení školy.
- 2) Třídní tutor s metodikem prevence zahájí šetření:
 - a) rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
 - b) nalezení vhodných svědků
 - c) individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky
 - d) zajištění ochrany obětem
 - e) individuální rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- 3) Metodik prevence průběh šetření zapisuje a zápisy archivuje. V případě, že metodik prevence nemůže být přítomen šetření, zapisuje výpovědi třídní tutor. Zápisy pak předá metodikovi prevence.
- 4) Metodik prevence informuje průběžně ředitele o průběhu šetření.
- 5) Ředitel školy informuje dle závažnosti přestupku zákonného zástupce o průběhu šetření.
- 6) O výsledcích šetření a preventivních opatřeních je rodič (oběti i agresora) informován ředitelem školy za přítomnosti metodika prevence nebo třídního učitele.
- 7) Třídní tutor navrhuje následná opatření pro potrestání agresorů a řešení důsledků jejich chování.
- 8) Třídní tutor metodik prevence a výchovný poradce spolupracují při tvorbě intervenčního programu pro třídu, kde byla prokázána šikana.
- 9) Metodik prevence informuje všechny učitele, kteří ve třídě učí o intervenčních postupech.
- 10) Metodik prevence dále sleduje různými metodami (rozhovor s třídním učitelem, se žáky, s učiteli, kteří ve třídě učí, s rodiči...) situaci ve třídě.

2) Situace, kdy škola potřebuje pomoc z venku

- 1) Naplní-li výsledky šetření šikany skutkovou podstatu trestného činu (loupež, omezování osobní svobody, vydírání, vzbuzení důvodné obavy, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci, znásilnění či pohlavní zneužívání) informuje metodik prevence ředitele školy o této skutečnosti.

- 2) Ředitel oznámí tuto skutečnost Policii ČR, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a rodičům.
- 3) Následná výchovná opatření řeší ředitel školy v koordinaci s výše jmenovanými orgány.

S tímto krizovým plánem budou seznámeni:

- a) všichni vyučující a pracovníci školy
- b) žáci školy na začátku školního roku.
- c) rodiče a zákonní zástupci vždy na tripartitách nového školního roku.

Příloha: Rozdíl mezi šikanováním a škádlením

Mělník, 1. 9. 2019

Ing. Martina Faltysová

Faltysová, v.r.

Ředitelka školy

Alena Semelková

Semelková, v.r.

Metodik prevence

Příloha:
Rozdíl mezi šikanováním a škádlením (Kolář, 2011)

<p>Definice: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádkým nebo partnerským vztahům. Chápáno je jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený.</p> <p>1. Záměr: Vzájemná legrace, radost a dobrá nálada.</p> <p>2. Motiv: Náklonnost, sblížení, seznamování, zájem o druhé.</p> <p>Rozpouštění napětí ve třídě a navozování uvolněné a pohodové atmosféry.</p> <p>Být odolnější, zmužnění.</p> <p>3. Postoj: Respekt k druhému a sebeúcta. 4. Citlivost: Vcítění se do druhých.</p> <p>5. Zranitelnost: Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé.</p> <p>6. Hranice: Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce.</p> <p>7. Právo a svoboda: Rovnoprávnost účastníků. Dítě se může bránit a škádlení opřevovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho.</p> <p>8. Důstojnost: Zachování důstojnosti. Dítě nemá pocit ponížení. Necítí se trapně a uboze.</p> <p>9. Emoční stav: Radost, vzrušení ze hry, lehké naštvání. I nepříjemné! Ale ne bezmoc.</p> <p>10. Dopad: Podpora sebehodnoty, pozitivní nálada.</p>	<p>Definice: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí.</p> <p>Záměr: Ublížit, zranit a ponižít.</p> <p>Motiv: Základní tandem - moc a krutost. Další motivy překonávání samoty, zabíjení nudy, zvědavost ala Mengele, žárlivost, předcházení vlastnímu týráni, vykonání něčeho velkého...</p> <p>Postoj: Devalvace, znevážení druhého</p> <p>Citlivost: Tvrdost a nelitostnost</p> <p>Zranitelnost: Bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit.</p> <p>Hranice: Prolamování hranic, „znásilňování“ druhého. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Někdy sadomasochistická interakce.</p> <p>Právo a svoboda: Bezpráví. Pokud se dítě brání nebo dokonce „legraci“ oplatí je tvrdě ztrestáno!</p> <p>Důstojnost: Ponížení lidské důstojnosti. Dítě je zesměšňováno a ponižováno.</p> <p>Emoční stav: Bezmoc! Strach, stud, bolest. Nepříjemné a bolestivé prožívání útoku.</p> <p>Dopad: Pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese. Dítě má strach ze školy.</p>
--	--